

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

4. september 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – fælles markedsordning for landbrugsprodukter – frugt og grøntsager – handelsnormer – begrebet »oprindelsesland« – forordning (EF) nr. 1234/2007 – artikel 113a, stk. 1 – forordning (EU) nr. 1308/2013 – artikel 76, stk. 1 – definitioner vedrørende varers ikke-præferenceoprindelse – forordning (EØF) nr. 2913/92 – artikel 23, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, litra b) – forordning (EU) nr. 952/2013 – artikel 60, stk. 1 – delegeret forordning (EU) 2015/2446 – artikel 31, litra b) – produktionstrin, der finder sted i en anden medlemsstat – mærkning af levnedsmidler – forbud mod mærkning, der kan vildlede i forbrugeren – direktiv 2000/13/EF – artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i) – forordning (EU) nr. 1169/2011 – artikel 7, stk. 1, litra a) – artikel 1, stk. 4 – artikel 2, stk. 3 – præciserende angivelser«

I sag C-686/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) ved afgørelse af 21. september 2017, indgået til Domstolen den 7. december 2017, i sagen

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV

mod

Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne C. Toader, A. Rosas (refererende dommer), L. Bay Larsen og M. Safjan,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: kontorchef M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 23. januar 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV ved Rechtsanwalt C. Rohnke,
- Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH ved Rechtsanwalt C. Filippitsch,

* Processprog: tysk.

- den tyske regering ved T. Henze, D. Klebs og R. Kanitz, derefter ved D. Klebs og R. Kanitz, som befuldmægtigede,
- den franske regering ved A.-L. Desjonquères, D. Colas og S. Horrenberger, som befuldmægtigede,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato A. Collabolletta,
- Europa-Kommissionen ved B. Hofstätter, C. Hödlmayr og K. Herbout-Borczak, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 4. april 2019,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af bestemmelser på området for landbrugspolitik, bestemmelser i toldkodeksen vedrørende produkters oprindelse og bestemmelser om fødevareinformation til forbrugerne.
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV (erhvervsorganisation i Frankfurt am Main til bekæmpelse af illoyal konkurrence, herefter »Zentrale«) og Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH (herefter »Prime Champ«) i et søgsmål med påstand om, at sidstnævnte undlader at markedsføre champignoner med mærkningen: »oprindelse: Tyskland« uden nogen præciserende angivelser.

Retsforskrifter

EU-retten

Landbrugsstandarderne

– *Forordning nr. 1234/2007*

- 3 49. betragtning til Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (EUT 2007, L 299, s. 1), som ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 361/2008 af 14. april 2008 (EUT 2008, L 121, s. 1) (herefter »forordning nr. 1234/2007«), har følgende ordlyd:

»Anvendelsen af handelsnormer for landbrugsprodukter kan bidrage til at forbedre de økonomiske vilkår for produktion og afsætning af disse produkter og deres kvalitet. Anvendelsen af normer er derfor både i producenternes, de handlendes og forbrugernes interesse.

[...]

- 4 Artikel 113a i forordning nr. 1234/2007 med overskriften »Yderligere afsætningskrav for frugt og grøntsager« bestemmer i stk. 1:

»Frugt og grøntsager, som skal sælges friske til forbrugeren, må kun afsættes, hvis de er af sund, sædvanlig handelskvalitet, og hvis oprindelseslandet er angivet.«

– *Gennemførelsesforordning (EU) nr. 543/2011*

- 5 I henhold til artikel 3, stk. 1, i Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 543/2011 af 7. juni 2011 om nærmere bestemmelser for anvendelsen af forordning nr. 1234/2007 for så vidt angår frugt og grøntsager og forarbejdede frugter og grøntsager (EUT 2011, L 157, 1), som har fundet anvendelse siden den 22. juni 2011, betragtes kravene i artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 som den generelle handelsnorm, og de nærmere oplysninger om denne sidstnævnte findes i del A i bilag I til gennemførelsesforordning nr. 543/2011.

- 6 Bilag I, del A, til denne gennemførelsesforordning bestemmer i punkt 4, der vedrører mærkning af produktets oprindelse:

»Oprindelseslandets fulde navn. For produkter med oprindelse i en medlemsstat skal dette være på oprindelseslandets sprog eller et andet sprog, der forstås af forbrugerne i bestemmelseslandet. For andre produkter skal dette være på et sprog, der forstås af forbrugerne i bestemmelseslandet.«

– *Forordning (EU) nr. 1308/2013*

- 7 Forordning nr. 1234/2007 blev erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og nr. 1234/2007 (EUT 2013, L 347, s. 671).

- 8 74. betragtning til forordning nr. 1308/2013 er affattet som følger:

»Frugt og grøntsager, som skal sælges friske til forbrugeren, bør kun afsættes, hvis de er af sund, sædvanlig handelskvalitet, og hvis oprindelseslandet er angivet. For at sikre en korrekt anvendelse af dette krav og tage hensyn til visse særlige situationer bør beføjelsen til at vedtage visse retsakter delegeres til Kommissionen for så vidt angår specifikke undtagelser fra dette krav.«

- 9 Artikel 75 i forordning nr. 1308/2013 bestemmer:

»1. Handelsnormer kan finde anvendelse på en eller flere af følgende sektorer og et eller flere af følgende produkter:

[...]

b) frugt og grøntsager

[...]

6. For at tage hensyn til forbrugernes forventninger og behovet for at forbedre kvaliteten og de økonomiske vilkår for produktion og afsætning af landbrugsprodukter tillægges Kommissionen beføjelse til at vedtage delegerede retsakter i henhold til artikel 227 for at ændre listen over sektorer i stk. 1. Sådanne delegerede retsakter gælder udelukkende påviste behov som følge af udviklingen i forbrugernes efterspørgsel, tekniske fremskridt eller behovet for produktinnovation og skal være genstand for en rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet, bl.a. med en evaluering af

forbrugerens behov, omkostningerne og de administrative byrder for aktører, herunder indvirkningen på det indre marked og den internationale handel, samt de fordele, det vil have for producenterne og for den endelige forbruger.«

10 Artikel 76, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1308/2013 har følgende ordlyd:

»Når det er relevant for de gældende handelsnormer i artikel 75, gælder det endvidere, at produkter i frugt-/og grøntsagssektoren, som skal sælges friske til forbrugeren, kun må afsættes, hvis de er af sund, sædvanlig handelskvalitet, og hvis oprindelseslandet er angivet.

[...]

4. Med henblik på at sikre en korrekt anvendelse af de i denne artikels stk. 1 omhandlede krav og for at tage hensyn til visse særlige situationer tillægges Kommissionen beføjelse til at vedtage delegerede retsakter i overensstemmelse med artikel 227 vedrørende visse undtagelser fra denne artikel, der er nødvendige for en korrekt anvendelse heraf.«

Forordningerne på toldområdet

– EF-toldkodeksen

11 Artikel 23 i Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT 1992, L 302, s. 1, herefter »EF-toldkodeksen«) bestemmer:

»1. Varer anses for at have oprindelse i et bestemt land, når de fuldt ud er fremstillet i dette land.

2. Ved varer, der fuldt ud er fremstillet i et land, forstås:

a) mineralske produkter, der er udvundet i landet

b) vegetabiliske produkter, der er høstet i landet

[...].«

12 EF-toldkodeksens artikel 24 bestemmer:

»En vare, ved hvis fremstilling to eller flere lande har deltaget, har oprindelse i det land, hvor den sidste væsentlige og økonomisk berettigede bearbejdning eller forarbejdning har fundet sted, når denne er foretaget i en dertil udstyret virksomhed og har ført til fremstilling af et nyt produkt eller udgør et vigtigt trin i fremstillingen.«

– EU-toldkodeksen

13 EF-toldkodeksen blev erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 952/2013 af 9. oktober 2013 om EU-toldkodeksen (EUT 2013, L 269, s. 1, herefter »EU-toldkodeksen«).

14 EU-toldkodeksens artikel 59, der definerer dens anvendelsesområde, bestemmer:

»Artikel 60 og 61 indeholder regler for fastsættelse af varers ikke-præferenceoprindelse i forbindelse med anvendelse af følgende:

- a) den fælles toldtarif med undtagelse af de foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 56, stk. 2, litra d) og e)
- b) andre foranstaltninger end toldmæssige, der er fastsat i særlige EU-bestemmelser, som gælder for varehandelen, og
- c) andre EU-foranstaltninger vedrørende varers oprindelse.«

15 EU-toldkodeksens artikel 60 med overskriften »Erhvervelse af oprindelsesstatus« bestemmer:

»1. Varer, der er fuldt ud fremstillet i et enkelt land eller område, anses for at have oprindelse i dette land eller område.

2. Varer, ved hvis fremstilling der er involveret mere end ét land eller område, anses for at have oprindelse i det land eller område, hvor den sidste væsentlige og økonomisk berettigede bearbejdning eller forarbejdning har fundet sted, når denne er foretaget i en dertil udstyret virksomhed og har ført til fremstilling af et nyt produkt eller udgør et vigtigt trin i fremstillingen.«

– *Delegeret forordning (EU) 2015/2446*

16 Artikel 31 i Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/2446 af 28. juli 2015 til supplerings af forordning nr. 952/2013 (EUT 2015, L 343, s. 1) bestemmer:

»Som varer, der er fuldt ud fremstillet i et præferenceberettiget land eller territorium, anses følgende:

- a) mineralske produkter, der er udvundet i det pågældende land eller territorium
- b) vegetabiliske produkter, der er høstet dér

[...]«

17 Forordningens artikel 32 bestemmer:

»Varer, der er opført i bilag 22-01, anses for at have undergået deres sidste væsentlige bearbejdning eller forarbejdning, som har ført til fremstilling af et nyt produkt eller udgør et vigtigt trin i fremstillingen, i det land eller territorium, hvor reglerne i nævnte bilag er opfyldt, eller som er identificeret i disse regler.«

18 Bilag 22-01 til delegeret forordning 2015/2446 har overskriften »Indledende bestemmelser og liste over væsentlige bearbejdninger eller forarbejdninger, der begrundes varers ikke-præferenceoprindelse«. Det indeholder ikke særlige bestemmelser vedrørende fastsættelsen af champignoners oprindelse.

Standarderne for forbrugerbeskyttelse

– Direktiv 2000/13/EF

- 19 Artikel 2, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/13 af 20. marts 2000 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT 2000, L 109, s. 29) bestemmer:

»Mærkningen og dennes nærmere udformning må ikke:

- a) være af en sådan art, at den vildleder køberen, især:
 - i) med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed, og især dets art, identitet, egenskaber, sammensætning, mængde, holdbarhed, oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet kommer fra, fremstillings- eller frembringelsesmåde
 - ii) ved at tillægge det pågældende levnedsmiddel virkninger eller egenskaber, som det ikke har
 - iii) ved at give denne indtryk af, at det pågældende levnedsmiddel har særlige egenskaber, når alle lignende levnedsmidler har samme egenskaber.«

- 20 Artikel 3, stk. 1, nr. 8), i direktiv 2000/13 bestemmer:

»Mærkning af levnedsmidler skal på de betingelser og med forbehold af de undtagelser, der er fastsat i artikel 4-17, kun omfatte følgende obligatoriske oplysninger:

[...]

- 8) [a]ngivelse af det sted, hvor levnedsmidlet har oprindelse eller kommer fra, i de tilfælde, hvor undladelse heraf ville kunne vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlets virkelige oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet egentlig kommer fra.«

– Forordning (EU) nr. 1169/2011

- 21 Direktiv 2000/13 blev erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevarerinformation til forbrugerne, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1924/2006 og (EF) nr. 1925/2006 og om ophævelse af Kommissionens direktiv 87/250/EØF, Rådets direktiv 90/496/EØF, Kommissionens direktiv 1999/10/EF, direktiv 2000/13, Kommissionens direktiv 2002/67/EF og 2008/5/EF og Kommissionens forordning (EF) nr. 608/2004 (EUT 2011, L 304, s. 18).

- 22 29. og 33. betragtning til forordning nr. 1169/2011 er formuleret således:

»(29) Angivelse af en fødevarers oprindelsesland eller herkomststed bør angives i de tilfælde, hvor undladelse heraf ville kunne vildlede forbrugerne med hensyn til fødevarens virkelige oprindelsesland eller herkomststed. Angivelse af oprindelsesland eller herkomststed bør altid ske på en sådan måde, at forbrugeren ikke vildledes, og på grundlag af klare kriterier, der sikrer lige vilkår for erhvervslivet og gør det lettere for forbrugerne at forstå oplysningerne om en fødevarers oprindelsesland eller herkomststed. Sådanne kriterier bør ikke gælde for oplysninger om fødevarer virksomhedslederens navn og adresse.

[...]

- (33) Unionens ikke-præferenceoprindelsesregler er fastsat i [...] forordning (EØF) nr. 2913/92 [...] og gennemførelsesbestemmelserne dertil i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 om

indførelse af en EF-toldkodeks [EFT 1993, L 253, s. 1]. Oprindelseslandet bør fastslås på grundlag af disse regler, som ledere af fødevarevirksomheder og forvaltninger kender godt, og gennemførelsen forventes dermed at blive lettere.

[...]«

23 Artikel 1, stk. 1 og 4, i forordning nr. 1169/2011 bestemmer:

»1. Denne forordning har til formål at sikre et højt niveau for beskyttelsen af forbrugerne i relation til fødevareinformation, idet der tages hensyn til forskellene i forbrugernes opfattelse og deres informationsbehov, samtidig med at det sikres, at det indre marked fungerer tilfredsstillende.

[...]

4. Denne forordning finder anvendelse, medmindre andre mærkningsbestemmelser er fastsat i særlige EU-bestemmelser om bestemte fødevarer.«

24 Forordningens artikel 2, stk. 3, bestemmer:

»En fødevares oprindelsesland henviser i denne forordning til en fødevares oprindelse som fastsat i overensstemmelse med artikel 23-26 i forordning (EØF) nr. 2913/92.«

25 Samme forordnings artikel 7, stk. 1, litra a), har følgende ordlyd:

»Fødevareinformation må ikke være af en sådan art, at den vildleder, især:

a) med hensyn til fødevarens beskaffenhed og især dens art, identitet, egenskaber, sammensætning, mængde, holdbarhed, oprindelsesland eller herkomststed, fremstillings- eller frembringelsesmåde.«

26 Artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 1169/2011 bestemmer:

»Lederen af fødevarevirksomheden, der er ansvarlig for fødevareinformation, skal være den leder, under hvis navn eller firmanavn fødevaren markedsføres, eller, hvis denne ikke er etableret inden for EU, importøren til EU's marked.«

27 Forordningens artikel 26 med overskriften »Oprindelsesland eller herkomststed« bestemmer:

»[...]

2. Angivelse af oprindelsesland eller herkomststed er obligatorisk:

a) i de tilfælde, hvor undladelse af at give denne oplysning ville kunne vildlede forbrugeren med hensyn til fødevarens egentlige oprindelsesland eller herkomststed, navnlig hvis de oplysninger, der ledsager fødevaren, eller etiketten som helhed ellers ville antyde, at fødevaren har et andet oprindelsesland eller herkomststed

b) for kød, der omfattes af den kombinerede nomenklatur (KN) under de koder, som er nævnt i bilag XI; anvendelsen af dette litra forudsætter vedtagelsen af de i stk. 8 anførte gennemførelsesbestemmelser.

3. Hvis fødevarens oprindelsesland eller herkomststed er anført og ikke er det samme som den primære ingrediens':

a) [D]en pågældende primære ingrediens' oprindelsesland eller herkomststed anføres ligeledes [...]

- b) [D]en primære ingrediens' oprindelsesland eller herkomststed opgives som værende et andet end fødevarens.

Anvendelsen af dette punkt forudsætter vedtagelsen af de i stk. 8 anførte gennemførelsesretsakter.

[...]

5. Kommissionen aflægger rapport til Europa-Parlamentet og Rådet senest 13. december 2014 vedrørende obligatorisk angivelse af oprindelsesland eller herkomststed for følgende typer fødevarer:

- a) andre typer kød end oksekød og de i stk. 2, litra b), nævnte typer
- b) mælk
- c) mælk anvendt som ingrediens i mejeriprodukter
- d) uforarbejdede fødevarer
- e) fødevarer bestående af én enkelt ingrediens
- f) ingredienser, der udgør mere end 50% af en fødevare.

6. Senest 13. december 2013 aflægger Kommissionen rapport til Europa-Parlamentet og Rådet vedrørende obligatorisk angivelse af oprindelsesland eller herkomststed for kød anvendt som ingrediens.

7. De i stk. 5 og 6 omhandlede rapporter skal tage hensyn til forbrugerens behov for at blive informeret, gennemførligheden af en obligatorisk angivelse af oprindelsesland eller herkomststed og en analyse af omkostninger og fordele ved at indføre sådanne foranstaltninger, herunder den retlige påvirkning af det indre marked, og hvordan den internationale handel påvirkes.

Kommissionen kan lade disse rapporter ledsage af forslag om ændring af de relevante EU-bestemmelser.

8. Senest 13. december 2013 skal Kommissionen, efter at der er foretaget konsekvensanalyser, vedtage gennemførelsesretsakter vedrørende anvendelsen af nærværende artikels stk. 2, litra b), og anvendelsen af nærværende artikels stk. 3. Disse gennemførelsesretsakter vedtages efter undersøgelsesproceduren i artikel 48, stk. 2.

[...]«

- 28 Artikel 39 i forordning nr. 1169/2011 giver medlemsstaterne mulighed for at vedtage foranstaltninger indeholdende krav om supplerende obligatoriske oplysninger og fastsætte betingelserne for vedtagelse af de pågældende foranstaltninger.

– *Gennemførelsesforordning (EU) nr. 1337/2013*

- 29 Kommissionen har vedtaget gennemførelsesforordning (EU) nr. 1337/2013 af 13. september 2013 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 1169/2011 hvad angår angivelse af oprindelsesland eller herkomststed for fersk, kølet eller frosset svine-, fåre- og gedekød samt fjerkræ (EUT 2013, L 335, s. 19). Forordningen fastsætter reglerne for angivelse af oprindelsesland eller herkomststed på etiketterne for fersk, kølet eller frosset svine-, fåre- og gedekød samt fjerkræ.

30 Sidste punktum i tredje betragtning til denne gennemførelsesforordning bestemmer:

»Begrebet »oprindelse« bør forbeholdes kød, som stammer fra dyr, der er født, opdrættet og slagtet, og følgelig fuldt fremstillet, i én medlemsstat eller ét tredjeland.«

– *Gennemførelsesforordning (EU) 2018/775*

31 Kommissionen har ligeledes vedtaget gennemførelsesforordning (EU) 2018/775 af 28. maj 2018 om regler for anvendelsen af artikel 26, stk. 3, i forordning nr. 1169/2011 om fødevareinformation til forbrugerne for så vidt angår reglerne for angivelse af oprindelsesland eller herkomststed for den primære ingrediens i en fødevare (EUT 2018, L 131, s. 8).

Tysk ret

32 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) har anført, at det i 2013 i henhold til § 11, stk. 1, første punktum, og andet punktum, nr. 1, i Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch (lov om fødevarer og foderstoffer, herefter »LFGB«, BGBI. 2005 I, s. 2628) i den version, der var gældende før datoen for hovedsagens faktiske omstændigheder, var forbudt at afsætte fødevarer og at reklamere herfor under en vildledende betegnelse eller angivelse eller ved en vildledende præsentationsmåde, herunder anvendelse af vildledende udsagn om oprindelse eller herkomst. Artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 2000/13 var det EU-retlige grundlag for denne bestemmelse.

33 I henhold til LFGB's § 11, stk. 1, nr. 1, i den affattelse, der har været gældende siden den 13. december 2014, er det forbudt for den fødevarevirksomhed eller importør, der er ansvarlig i henhold til artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 1169/2011, at afsætte eller reklamere for fødevarer med oplysninger om disse fødevarer, der ikke opfylder kravene i artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1169/2011, sammenholdt med denne artikels stk. 4. I henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011 må fødevareinformation ikke være af en sådan art, at den vildleder forbrugeren, især med hensyn til fødevarernes beskaffenhed, såsom deres oprindelsesland eller herkomststed.

34 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har konkluderet, at i henhold til disse bestemmelser kan det fastslås, at der foreligger vildledning både på grundlag af LFGB's artikel 11, stk. 1, første og andet punktum, nr. 1, i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, og på grundlag af LFGB's § 11, stk. 1, nr. 1, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

35 Zentrale, sagsøgeren i hovedsagen, har foreholdt Prime Champ at have produceret og markedsført champignoner med angivelsen »oprindelse: Tyskland«, selv om en sådan oplysning var vildledende, idet der ikke forelå præciserende angivelser.

36 Den forelæggende ret har beskrevet fremgangsmåden for dyrkning af champignoner i hovedsagen således. Som første trin snittes og blandes råmaterialerne til komposten i Belgien og Nederlandene over syv til elleve dage. Andet trin i produktionsprocessen er pasteurisering og forberedelse af komposten i Nederlandene, der varer fem til seks dage. Som tredje trin i produktionsprocessen injiceres mycelium (svampesporer) i komposten over en periode på femten dage i Nederlandene. Som fjerde trin følger i Nederlandene opstarten af dannelsen af frugtlegerne på et lag af tørv og kalk i dyrkningskasser, idet svampene er vokset op til tre mm efter ti til elleve dage. Efter ca. femten dage transporteres dyrkningskasserne til Tyskland, hvor den første høst af champignoner finder sted i Prime Champs virksomhed efter ca. en til fem dage og den anden høst efter ca. ti til femten dage.

- 37 Under den administrative procedure fremsatte Zentrale en udenretslig indsigelse over for Prime Champ. Zentrale anlagde derefter en sag ved Landgericht (regional ret i første i første instans, Tyskland) med krav om, at Prime Champ tilpligtes under varsel om pålæggelse af nærmere angivne bøder at undlade at udbyde og/eller reklamere for champignoner med angivelsen »oprindelse: Tyskland«, eftersom væsentlige trin i produktionen og dyrkningen af champignonerne og af vækstfasen ikke finder sted i Tyskland.
- 38 Landgericht frifandt Prime Champ, og selskabet blev også frifundet i appelsagen. Zentrale iværksatte revisionsappel af denne afgørelse til Bundesgerichtshof (forbundsdomstol).
- 39 Den forelæggende ret har præciseret, at appelretten fastslog, at den angivelse, der blev anvendt af Prime Champ i forbindelse med markedsføringen af champignonerne, dvs. »oprindelse: Tyskland«, kan vildlede forbrugeren, eftersom den tilsigtede kundekreds deraf kan udlede, at ikke blot høsten, men hele produktionsprocessen har fundet sted i Tyskland. Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) er i sin egenskab af revisionsinstans bundet af disse faktiske konstateringer.
- 40 Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) har ligeledes præciseret, at eftersom Zentrale støtter sin påstand om forbud på fare for gentagelse [artikel 8, stk. 1, første punktum, i Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (lov om illoyal konkurrence)], kan søgsmålet kun tages til følge, såfremt den adfærd, som Prime Champ foreholdes, både var ulovlig på det tidspunkt, hvor den blev udvist i 2013, og er ulovlig på tidspunktet for revisionsappellen. Endvidere afhænger den ret til godtgørelse af udgifter i forbindelse med påbuddet, der er fastsat i lovens § 12, stk. 1, andet punktum, af de retlige forhold, der var gældende på tidspunktet for den udenretlige indsigelse i december 2013.
- 41 Ifølge den forelæggende ret fremgår det af en undersøgelse af forordningerne på toldområdet, at oprindelseslandet for champignonerne er Tyskland. Den forelæggende ret har ikke desto mindre rejst et spørgsmål vedrørende forholdet mellem de forskellige EU-retlige instrumenter vedrørende oprindelseslandet for frugt og grøntsager, som er bestemt til at blive solgt friske til forbrugeren, som er vedtaget på told-, landbrugs- og forbrugerbeskyttelsesområdet med henblik på at få oplyst, om de særlige mærkningsbestemmelser som fastsat på landbrugsområdet ved gennemførelsesforordning nr. 543/2011 har forrang for reglerne i forordning nr. 1169/2011 om fødevareinformation til forbrugerne.
- 42 Den forelæggende ret er ligeledes i tvivl om, hvorvidt en producent med henblik på at undgå et undladelsespåbud, der er blevet udstedt på grund af, at angivelsen af oprindelseslandet er vildledende, kan supplere angivelsen af oprindelseslandet med en angivelse af produktionstrin, der finder sted i andre medlemsstater.
- 43 Under disse omstændigheder har Bundesgerichtshof (forbundsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal der med henblik på definitionen af begrebet »oprindelsesland« i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning [...] nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning [...] nr. 1308/2013 tages udgangspunkt i definitionerne i [EF-]toldkodeksens artikel 23 ff. og EU-toldkodeksens artikel 60?
- 2) Har champignoner, der høstes på det nationale område, i henhold til [EF-toldkodeksens] artikel 23 [...] og [EU-toldkodeksens] artikel 60, stk. 1, [...] indenlandsk oprindelse, når væsentlige produktionstrin finder sted i andre medlemsstater i Den Europæiske Union, og champignonerne først indføres på det nationale område tre eller færre dage inden den første høst?
- 3) Skal forbuddet mod vildledning i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv [2000/13] og i artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning [...] nr. 1169/2011 anvendes på den obligatoriske [angivelse af oprindelsesland] i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning [...] nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning [...] nr. 1308/2013?

- 4) Kan der til den obligatoriske [angivelse af oprindelsesland] i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning [...] nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning [...] nr. 1308/2013 tilføjes præciserende angivelser med henblik på at forebygge en vildledning, der er forbudt i henhold til artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv [2000/13] samt artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning [...] nr. 1169/2011?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 44 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 skal fortolkes således, at der med henblik på definitionen af begrebet »oprindelsesland«, der er omhandlet i disse bestemmelser på landbrugsområdet, skal tages udgangspunkt i definitionerne i EF-toldkodeksens artikel 23 ff. og EU-toldkodeksens artikel 60.
- 45 Ifølge Zentrale skaber EUF-traktatens bestemmelser om landbrug ikke et tæt forhold mellem den afledte ret, der hviler på dette grundlag, og toldlovgivningen. Zentrale har imidlertid gjort gældende, at begrebet »oprindelsesland«, der er omhandlet i artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og i artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013, skal fortolkes i lyset af disse bestemmelsers indhold og formål. Forbrugerne skal nemlig beskyttes og gives mulighed for at træffe en kvalificeret købsbeslutning. Zentrale har givet et eksempel med animalske produkter, for hvilke gennemførelsesforordning nr. 1337/2013 foreskriver angivelse af forskellige oplysninger på etiketten med henblik på en tilstrækkelig underretning af forbrugerne om kødets oprindelse.
- 46 Det skal konstateres, at forordning nr. 1234/2007 og nr. 1308/2013 ikke indeholder en definition af »oprindelsesland« som omhandlet i forordningernes bestemmelser. Toldlovgivningen skaber imidlertid udtrykkeligt en forbindelse til disse af den forelæggende ret nævnte landbrugsbestemmelser. I henhold til EU-toldkodeksens artikel 59, litra c), finder reglerne i denne kodeks' artikel 60 og 61 til bestemmelse af varers ikke-præferenceoprindelse anvendelse på andre EU-foranstaltninger vedrørende varers oprindelse såsom artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning 1308/2013.
- 47 En bestemmelse, der svarer til EU-toldkodeksens artikel 59, litra c), fandtes ganske vist ikke i EF-toldkodeksen. Denne sidstnævnte indeholdt imidlertid heller ikke bestemmelser, der hindrede anvendelsen af bestemmelserne om grøntsagers ikke-præferenceoprindelse i forhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013.
- 48 Endvidere henviser både forordning nr. 1234/2007 og nr. 1308/2013 og navnlig deres bilag I vedrørende de produkter, der er omfattet af disse forordninger, til den kombinerede nomenklatur. Endvidere skal bestemmelserne i artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013, som i samme vendinger fastsætter et krav om angivelse af oprindelseslandet, fortolkes på samme måde, da der ikke foreligger oplysninger om det modsatte.
- 49 En sådan fortolkning bekræftes af forordning nr. 1169/2011, der har til formål at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau vedrørende fødevarerinformation, hvoraf artikel 2, stk. 3, med henblik på fastsættelse af en fødevarers oprindelsesland henviser til bestemmelserne om ikke-præferenceoprindelse, dvs. EF-toldkodeksens artikel 23-26. I 33. betragtning til forordning nr. 1169/2011 begrundes EU-lovgivers beslutning med, at »ledere af fødevarer virksomheder og forvaltninger kender [disse bestemmelser] godt, og [at] gennemførelsen [dermed] forventes [...] at blive lettere«.

- 50 Begrundelsen i 33. betragtning gør sig ligeledes gældende for artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og for artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013. Den obligatoriske angivelse af oprindelseslandet skal nemlig for at give dem fuld effektiv virkning i forhold til tilsvarende bestemmelser og for at sikre overensstemmelse støttes på de samme definitioner, hvad enten der er tale om told-, landbrugs- eller forbrugerbeskyttelsesområdet.
- 51 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 skal fortolkes således, at der ved definitionen af begrebet »oprindelsesland«, som er omhandlet i disse bestemmelser på landbrugsområdet, skal tages udgangspunkt i forordningerne på toldområdet med henblik på fastsættelsen af varers ikke-præferenceoprindelse, dvs. EF-toldkodeksens artikel 23 ff. og EU-toldkodeksens artikel 60.

Det andet spørgsmål

- 52 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om champignoner, der høstes på det nationale område, i henhold til EF-toldkodeksens artikel 23 og EU-toldkodeksens artikel 60, stk. 1, har indenlandsk oprindelse, når væsentlige produktionstrin finder sted i andre medlemsstater i EU, og champignonerne først indføres på det nationale område tre eller færre dage inden den første høst.
- 53 Zentrale har gjort gældende, at anvendelsen af EF-toldkodeksens artikel 23 er betinget af, at den pågældende vare er fuldt ud fremstillet i ét land. Zentrale har ligeledes anført, at denne kodeks' artikel 24 vedrører det tilfælde, hvori flere lande har deltaget i varens fremstilling. Zentrale er af den opfattelse, at lovgiver tog udgangspunkt i et princip om, at en plante kun kan »høstes« i det land, hvori den tillige blev plantet, og i den jord, som den er knyttet til. Denne forudsætning er imidlertid ikke opfyldt med hensyn til de i hovedsagen omhandlede champignoner, eftersom disse sidstnævnte blev plantet i ét land i en transportabel dyrkningskasse fyldt med jord og blev trukket op af jorden i et andet land.
- 54 I modsætning til det af Zentrale hævdede finder bestemmelserne i EF-toldkodeksens artikel 24 og EU-toldkodeksens artikel 60, stk. 2, sammenholdt med artikel 32, i delegeret forordning 2015/2446 vedrørende oprindelsen for varer, ved hvis fremstilling, der er involveret mere end ét land eller territorium, ikke anvendelse.
- 55 I henhold til EF-toldkodeksens artikel 23, stk. 1, og EU-toldkodeksens artikel 60, stk. 1, anses varer for at have oprindelse i et bestemt land, når de fuldt ud er fremstillet i dette land. Tilsvarende bestemmer artikel 31, litra b), i delegeret forordning 2015/2446, at »vegetabilske produkter, der er høstet dér«, anses for varer, der er fuldt ud fremstillet i et præferenceberettiget land eller territorium.
- 56 Som anført af Kommissionen findes ingen definition af ordet »høst« i forhold til vegetabilske produkter i de nævnte forordninger på toldområdet. Der skal ved definitionen af ordet tages hensyn til den omstændighed, at det er på det tidspunkt, hvor de adskilles fra vækstmediet, at champignoner bliver til »friske« grøntsager som omhandlet i toldposition 0709 i den kombinerede nomenklatur, som er indeholdt i bilag I til Rådets forordning (EØF) nr. 2658/87 af 23. juli 1987 om told- og statistiknomenklaturen og den fælles toldtarif (EFT 1987, L 256, s. 1), som ændret ved Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. 1001/2013 af 4. oktober 2013 (EUT 2013, L 290, s. 1). Denne toldposition 0709 omhandler de »andre grøntsager, friske eller kølede«, der er nævnt i del IX i bilag I til forordning nr. 1234/2007 og i del IX i bilag I til forordning nr. 1308/2013 og omfatter underpositionen 0709 51 med overskriften »champignoner«.
- 57 Selv om gennemførelsesforordning 1337/2013, der er støttet på artikel 26, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1169/2011, foreskrev forskellige mærkningsbetingelser med henblik på at give forbrugerne tilstrækkelige oplysninger om oprindelsen for fersk, kølet eller frosset svine-, fåre- og gedekød samt

fjerkræ, skal det konstateres, at ingen gennemførelsesforordning har fastsat lignende bestemmelser, som kunne have været støttet på forordningens artikel 26, stk. 2, litra a), for så vidt angår champignoners oprindelsesland.

- 58 Følgelig skal det andet spørgsmål besvares med, at EF-toldkodeksens artikel 23, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, litra b), og EU-toldkodeksens artikel 60, stk. 1, sammenholdt med artikel 31, litra b), i delegeret forordning 2015/2446, skal fortolkes således, at oprindelseslandet for champignoner er høstlandet i disse bestemmelsers forstand, uanset at væsentlige produktionstrin finder sted i andre EU-medlemsstater, og at champignonerne først indføres på det område, hvor de høstes, tre eller færre dage inden den første høst.

Det tredje spørgsmål

- 59 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorledes anvendelsen af artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 2000/13 og artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011, som fastsætter et forbud mod, at forbrugeren vildledes, hænger sammen med anvendelsen af artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 om angivelse af oprindelsesland.
- 60 Som anført af den forelæggende ret nødvendiggør besvarelsen af dette spørgsmål en fortolkning af artikel 1, stk. 4, i forordning nr. 1169/2011, hvorefter forordningen finder anvendelse, medmindre andre mærkningsbestemmelser er fastsat i særlige EU-bestemmelser om bestemte fødevarer. Den pågældende ret ønsker oplyst, om udtrykket »medmindre« indebærer, at de særlige mærkningsbestemmelser har forrang, således at det generelle forbud mod vildledning, der bl.a. er fastsat i artikel 7 i forordning nr. 1169/2011, ikke finder anvendelse, eller om de pågældende bestemmelser kan anvendes parallelt.
- 61 Som det fremgår af besvarelsen af det første spørgsmål, er fastsættelsen af friske grøntsagers oprindelse i henhold til landbrugsbestemmelserne, dvs. artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013, støttet på bestemmelserne i forordningerne på toldområdet, dvs. EF-toldkodeksens artikel 23 ff. og EU-toldkodeksens artikel 60.
- 62 Tilsvarende bestemmer artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 1169/2011, at en fødevarers oprindelsesland i denne forordning henviser til en fødevarers oprindelse som fastsat i overensstemmelse med EF-toldkodeksens artikel 23-26.
- 63 Flere bestemmelser giver Kommissionen mulighed for at vedtage særlige regler. Hvad angår landbrugsstandarderne fremgår det bl.a. af artikel 76, stk. 4, i forordning nr. 1308/2013, at Kommissionen tillægges beføjelse til at vedtage delegerede retsakter yderligere afsætningskrav for produkter i frugt- og grøntsagssektoren. Kommissionen har imidlertid i retsmødet medgivet, at der ikke er blevet vedtaget nogen delegeret retsakt vedrørende oplysninger om champignoner.
- 64 Artikel 26 i forordning nr. 1169/2011 fastsætter ligeledes en mulighed for at vedtage særlige bestemmelser om angivelse af en fødevarers oprindelsesland eller herkomststed. Kommissionen har således vedtaget gennemførelsesforordning nr. 1337/2013 vedrørende kød og gennemførelsesforordning 2018/775 vedrørende den primære ingrediens i en fødevarer. Kommissionen har imidlertid ligeledes medgivet, at den ikke har vedtaget særlige regler om champignoners oprindelse.
- 65 Kommissionen har gjort gældende, at den har taget udgangspunkt i et princip om en parallel og supplerende anvendelse af artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011, for så vidt som denne bestemmelse har forrang for landbrugsstandarderne og forordningerne på toldområdet. Selv om landbrugsbestemmelserne ligeledes tillægger forbrugerbeskyttelsen betydning, er det især forordning nr. 1169/2011, der har til formål at oplyse og beskytte forbrugerne bedre. Kommissionen har anført, at

en supplerende anvendelse af det forbud mod at vildlede forbrugeren, der er fastsat i forordning nr. 1169/2011, følgelig er nødvendig med henblik på at opfylde det mål om et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, der er fastsat i den primære EU-ret i artikel 38 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Ifølge Kommissionen er det kun en national ret, der i tilfælde af vildledning af forbrugeren kan afgøre, hvilke supplerende angivelser der er nødvendige og passende for at undgå vildledning.

- 66 Det skal først bemærkes, at det fremgår af ordlyden af artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 1169/2011, at såvel forordningen som direktiv 2000/13, som forordningen ophæver, har til »formål« at sikre forbrugerne information om fødevarerne. I denne henseende fastsætter forordningen i sit kapitel III nogle »generelle krav« på området, som det fremgår af kapitlets overskrift, herunder et krav om, at »fødevareinformation må ikke være af en sådan art, at den vildleder, især [...] med hensyn til [en fødevares] oprindelsesland«.
- 67 Forordning nr. 1169/2011 fastsætter ligeledes i kapitel IV nogle mere præcise bestemmelser, der pålægger forpligtelser til at angive visse oplysninger. Blandt disse oplysninger figurerer oprindelseslandet, »hvor dette er fastsat i [forordningens] artikel 26«, således som det fremgår af forordningens artikel 9, stk. 1, litra i). I henhold til denne artikel 26 er angivelse af oprindelsesland eller herkomststed obligatorisk bl.a. »i de tilfælde, hvor undladelse heraf ville kunne vildlede forbrugeren med hensyn til den færdige fødevares egentlige oprindelsesland«.
- 68 For det andet fastsatte EU-lovgiver udtrykkeligt i artikel 1, stk. 4, i forordning nr. 1169/2011 et forbehold om, at denne basisretsakt finder anvendelse, medmindre andre mærkningsbestemmelser er fastsat i særlige EU-bestemmelser om fødevarer. Tilsvarende gentog lovgiver i forordningens artikel 26 for de særlige mærkningsforpligtelser, den foreskriver, det generelle forbehold i forordningens artikel 1, stk. 4, for, at der er fastsat andre fødevaremærkningskrav i særlige EU-retlige bestemmelser.
- 69 Artikel 1, stk. 4, i forordning nr. 1169/2011 skal fortolkes således, at leddet »medmindre andre mærkningsbestemmelser er fastsat i særlige EU-bestemmelser om bestemte fødevarer« omhandler de ensartede bestemmelser, der er vedtaget af EU-lovgiver eller Kommissionen, såsom toldbestemmelserne eller landbrugsbestemmelserne. Sådanne bestemmelser falder ikke ind under anvendelsesområdet for forordningens artikel 7, stk. 1, litra a).
- 70 Som anført af generaladvokaten i punkt 75 i forslaget til afgørelse skal direktiv 2000/13 fortolkes på samme måde som forordning nr. 1169/2011.
- 71 Selv om det er korrekt, at dette direktiv ikke henviser til toldbestemmelserne i forbindelse med fastlæggelsen af fødevarernes oprindelse, forholder det sig ikke desto mindre således, at disse produkter i henhold til den lovgivning, der i øvrigt gælder for frugt og grøntsager, og særligt artikel 113a i forordning nr. 1234/2007 kun kan markedsføres, hvis oprindelseslandet er angivet, og dette land er, som det fremgår af denne doms præmis 51, defineret ved en henvisning til toldbestemmelserne.
- 72 Selv om det gennem angivelsen af et oprindelsesland ved en henvisning til toldbestemmelserne er tilladt at markedsføre det pågældende produkt, kan det imidlertid ikke samtidigt antages, at en sådan angivelse i sig selv er af en sådan art, at den vildleder køberen som omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra a), i direktiv 2000/13.
- 73 Følgelig skal det tredje spørgsmål besvares med, at det generelle forbud mod at vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlers oprindelsesland, der er fastsat i artikel 2, stk. 1, litra a), i direktiv 2000/13 og artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011, ikke for så vidt angår frugter og friske grøntsager finder anvendelse på den obligatoriske angivelse af oprindelse i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013.

Det fjerde spørgsmål

- 74 Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om der til den obligatoriske angivelse af oprindelsesland i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 kan tilføjes præciserende angivelser med henblik på at forebygge en vildledning af forbrugeren, der er forbudt i henhold til artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 2000/13 og artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011.
- 75 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og af indlæggene fra hovedsagens parter, den tyske regering og Kommissionen vedrører det fjerde spørgsmål muligheden for i henhold til bestemmelserne om illoyal handelspraksis at pålægge producenterne en særlig informationspligt, såfremt angivelsen af oprindelseslandet som defineret i EF-toldkodeksens artikel 23 og EU-toldkodeksens artikel 60 anses for vildledende af forbrugeren.
- 76 I denne forbindelse skal det som ligeledes anført af generaladvokaten i punkt 82 i forslaget til afgørelse konstateres, at EU-lovgiver i artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 1169/2011 klart og præcist fastsatte oprindelseslandet for en fødevarer ved en henvisning til EF-toldkodeksens artikel 23-26. Hvad angår vegetabiliske produkter, herunder champignoner, har lovgiver således fastsat, at disse produkters oprindelsesland er det land, hvori de høstes, uanset deres produktionssted.
- 77 Det følger af ovenstående betragtninger, at præciserende angivelser ikke kan tilføjes til den obligatoriske angivelse af oprindelseslandet i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 med henblik på at forebygge en vildledning af forbrugeren, der er forbudt i henhold til artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011. Som anført af generaladvokaten i punkt 87 i forslaget til afgørelse skal artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), fortolkes på samme måde.
- 78 Det fjerde spørgsmål skal således besvares med, at EU-retten skal fortolkes således, at præciserende angivelser ikke kan tilføjes til den obligatoriske angivelse af oprindelseslandet i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007 og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 med henblik på at forebygge en vildledning af forbrugeren, der er forbudt i henhold til artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 2000/13 og artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011.

Sagsomkostninger

- 79 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parterers udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 113a, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 361/2008 af 14. april 2008, og artikel 76, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og nr. 1234/2007 skal fortolkes således, at der ved definitionen af begrebet »oprindelsesland«, som er omhandlet i disse bestemmelser, skal tages udgangspunkt i forordningerne på toldområdet med henblik på fastsættelsen af varers ikke-præferenceoprindelse, dvs. artikel 23 ff. i Rådets**

forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 om indførelse af en EF-toldkodeks og artikel 60 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 952/2013 af 9. oktober 2013 om EU-toldkodeksen.

- 2) Artikel 23, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, litra b), i forordning nr. 2913/92 og artikel 60, stk. 1, i forordning nr. 952/2013, sammenholdt med artikel 31, litra b), i Kommissionens delegerede forordning (EU) 2015/2446 af 28. juli 2015 til supplerings af forordning nr. 952/2013 med nærmere regler angående visse bestemmelser i EU-toldkodeksen, skal fortolkes således, at oprindelseslandet for champignoner er høstlandet i disse bestemmelsers forstand, uanset at væsentlige produktionstrin finder sted i andre medlemsstater i Den Europæiske Union, og at champignonerne først indføres på det område, hvor de høstes, tre eller færre dage inden den første høst.
- 3) Det generelle forbud mod at vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlers oprindelsesland, der er fastsat i artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/13 af 20. marts 2000 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler samt om reklame for sådanne levnedsmidler og artikel 7, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevareinformation til forbrugerne, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1924/2006 og (EF) nr. 1925/2006 og om ophævelse af Kommissionens direktiv 87/250/EØF, Rådets direktiv 90/496/EØF, Kommissionens direktiv 1999/10/EF, direktiv 2000/13, Kommissionens direktiv 2002/67/EF og 2008/5/EF og Kommissionens forordning (EF) nr. 608/2004 finder for så vidt angår frugter og friske grøntsager ikke anvendelse på den obligatoriske angivelse af oprindelse i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007, som ændret ved forordning (EF) nr. 361/2008, og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013.
- 4) EU-retten skal fortolkes således, at præciserende angivelser ikke kan tilføjes til den obligatoriske angivelse af oprindelseslandet i henhold til artikel 113a, stk. 1, i forordning nr. 1234/2007, som ændret ved forordning nr. 361/2008, og artikel 76, stk. 1, i forordning nr. 1308/2013 med henblik på at forebygge en vildledning af forbrugeren, der er forbudt i henhold til artikel 2, stk. 1, litra a), nr. i), i direktiv 2000/13 og artikel 7, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1169/2011.

Underskrifter